

Sygn. akt II Kp 412/15

POSTANOWIENIE

Dnia 3 lutego 2016r.

Sąd Rejonowy w Dzierżoniowie Wydział II Karny w składzie:

Przewodniczący: SSR Krzysztof Jawor

Protokolant: Katarzyna Czaplicka

po rozpoznaniu w sprawie o czyn z art. 209 § 1 k.k.

na skutek zażalenia S. P.

w przedmiocie umorzenia dochodzenia

na podstawie art. 465 § 2 k.p.k. w zw. z art. 329 § 1 k.p.k.

postanowił:

nie uwzględnić zażalenia **S. P.** z dnia 16 września 2015r. na postanowienie z dnia 31 sierpnia 2015r. w sprawie o sygn. akt 1 Ds. (...)

w przedmiocie umorzenia dochodzenia i utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 31 sierpnia 2015r., w sprawie o sygn. akt 1 Ds. (...) (RSD (...)), umorzono dochodzenie w sprawie uporczywego uchylania się w okresie od lipca 2012r. do kwietnia 2015r., w D., od ciężącego na sprawcy z mocy ustawy obowiązku opieki przez niełożenie alimentów w kwocie 500 zł miesięcznie na utrzymanie syna P.P., ustalonych wyrokiem Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej, w sprawie o sygn. akt III RC (...), z dnia 25 sierpnia 2009r., czym naraził go na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, tj. o czyn z art. 209 § 1 k.k., z uwagi na brak danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu (art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k.).

Zażalenie na powyższe postanowienie złożyła w ustawowym terminie S. P. (przedstawicielka ustawowa P. P.), zaskarżając przedmiotowe postanowienie w całości, wnosząc o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do dalszego prowadzenia celem kontynuowania. Skarżąca zarzuciła kwestionowanemu rozstrzygnięciu błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia mający istotny wpływ na jego treść, a wynikający

z błędnej oceny dowodów oraz dowolności w ich ocenie, w szczególności zaś nie przeprowadzenia wszystkich wymaganych prawem, a zawnioskowanych przez stronę czynności procesowych, pozwalających na merytoryczne podjęcie decyzji w sprawie, co w ocenie skarżącej decyzję o umorzeniu dochodzenia za zdecydowanie przedwczesną. W uzasadnieniu środka zaskarżenia S. P. wskazała, że organy ścigania nie dotarły do informacji dotyczących zdolności finansowych T. P., a przynajmniej nie zweryfikowano tych informacji, które T. P. wskazywał. Skarżąca podniosła, że z własnej inicjatywy podjęła się ustalenia informacji, które pomogłyby organom ścigania w ustaleniu sytuacji majątkowej T. P., a po analizie postanowienia o umorzeniu postępowania stwierdza, że postępowanie przygotowawcze zostało przeprowadzone mało wnikliwie. W ocenie skarżącej postępowanie prowadzono wręcz sztampowo i od początku ukierunkowane było na umorzenie, a ze strony organów ścigania nie było żadnej inicjatywy i samodzielnego działania zmierzającego do wyjaśnienia sprawy. Według S. P. całokształt prezentowanej przez T. P. linii obrony, w tym nagrana rozmowa, bez wątplenia świadczą również o uzasadnionej możliwości popełnienia przez niego przestępstwa z art. 300 § 1 k.k. – na szkodę wierzycieli oraz art. 286 § 1 k.k. – na szkodę Skarbu Państwa, w zakresie uzyskiwania nienależnych świadczeń z opieki społecznej.

We wniosku z dnia 16 grudnia 2015r. Prokurator Prokuratury Rejonowej w Dzierżoniowie, przekazując powyższe zażalenie do rozpoznania Sądowi, wniósł o jego nieuwzględnienie i utrzymanie w mocy zaskarżonego postanowienia.

W uzasadnieniu wskazano, iż prawna opiekunka pokrzywdzonego złożyła zażalenie na postanowienie z dnia 31 sierpnia 2015r. w przedmiocie umorzenie dochodzenia, a po analizie argumentacji złożonego środka zaskarżenia, wykonano czynności w trybie art. 327 § 1 k.p.k., których efekt nie przyczynił się jednak do zmiany stanowiska oskarżyciela publicznego w sprawie.

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Rejonowy, po analizie akt sprawy i rozważeniu zarzutów skarżącej uznał, iż decyzja procesowa podjęta przez organ prowadzący postępowanie przygotowawcze, jak również Prokuratora Prokuratury Rejonowej w Dzierżoniowie o umorzeniu dochodzenia w niniejszej sprawie jest w pełni zasadna i odpowiada prawu, a zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie, w związku z czym utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie w mocy.

Sąd, rozpoznając zażalenie przedstawicielki ustawowej pokrzywdzonego P. P. – S. P. podzielił w pełni stanowisko Prokuratora Prokuratury Rejonowej w Dzierżoniowie, że nie ma danych dostatecznie uzasadniających podejrzenia popełnienia czynu. W ramach prowadzonych działań podjęto wszelkie możliwe czynności w celu zweryfikowania informacji podawanych przez S. P., zarówno w zawiadomieniu o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, jak również w trakcie postępowania oraz w zażaleniu na postanowienie w przedmiocie umorzenia dochodzenia. Zdaniem Sądu w ramach prowadzonego dochodzenia uzyskano pełny materiał dowodowy w celu wyjaśnienia okoliczności uporczywego uchylania się przez T. P. od łożenia alimentów na rzecz małoletniego P. P..

W świetle zgromadzonego materiału dowodowego nie ulega wątpliwości, że T. P. zobowiązany był do obowiązku łożenia alimentów na rzecz swojego syna P. P.. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach, w sprawie o sygn. akt I RC (...) z dnia 6 maja 2008r., orzeczono od T. P. alimenty

w wysokości po 700 zł miesięcznie. Następnie na mocy ugody zawartej pomiędzy stronami w sprawie Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej o sygn. akt III RC (...)

z dnia 25 sierpnia 2009r. ustalono obniżenie alimentów od T. P. do kwoty 500 zł miesięcznie. Zgromadzone w sprawie dokumenty (pisma Komornika Sądowego oraz dowody wpłat, a także zeznania świadków) wskazują, że T. P., jeżeli miał dochody to przekazywał w miarę swoich możliwości finansowych, do bezpośrednio matce swojego syna – skarżącej S. P., bądź do komornika prowadzącego postępowanie egzekucyjne (bądź to komornik ściągał

z wynagrodzenia uzyskiwanego przez T. P.) środki na utrzymanie syna. Wpłacane przez niego kwoty nie były zawsze zgodne z zasądzonym zobowiązaniem alimentacyjnym (wynikającym z zawartej pomiędzy stronami ugody sądowej), bowiem wprawdzie starał się (jeżeli posiadał ku temu możliwości finansowe) do wpłat w zasądzonej kwocie, jednakże czasem wpłacał on kwoty mniejsze, a czasem większe. Podkreślić jednak należy, że sytuacja materialna T. P. w okresie zarzucanym przez skarżącą była na tyle trudna, że nie miał on funduszy na spłatę kwot alimentacyjnych. Jak wynika z informacji Powiatowego Urzędu Pracy w R. z dnia 19 maja 2015r. oraz 23 października 2015r. T. P. był zarejestrowany m.in.:

- w okresie od dnia 14 marca 2013r. do dnia 27 marca 2014r. jako osoba bezrobotna, w tym w okresie od 22 marca 2013r. do 21 września 2013r. przysługiwał mu zasiłek dla bezrobotnych, natomiast od 22 września 2013r. do 20 października 2013r. przysługiwało mu stypendium z tytułu odbywania szkolenia;

- od dnia 25 listopada 2014r. jako osoba bezrobotna bez prawa do zasiłku.

Niezależnie od przekazywanych tytułem alimentów kwot pieniężnych, T. P. utrzymuje z synem stały kontakt telefoniczny oraz za pomocą Internetu, a ponadto w przeszłości syn w okresach ferii i świąt przebywał u ojca. Takie postępowanie świadczy o przyczynianiu się rodzica do wychowania dziecka. i pozbawia elementu uporczywości w zaniechaniu łożenia na utrzymanie dziecka.

W dniu 16 czerwca 2015r. od doradcy zawodowego T. P. otrzymał propozycję stażu zawodowego w firmie (...) w R., po czym

w dniu 22 czerwca 2015r. rozpoczął staż w tejże firmie na stanowisku sprzedawcy. Staż ten miał trwać do dnia 21 listopada 2015r. i był to staż płatny, wynagrodzenie wypłacane przez Powiatowy Urząd Pracy. Ponadto jak wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego – pismo z dnia 25 maja 2015r. Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w R., T. P. widnieje w ewidencji świadczeniobiorców i jest objęty pomocą Ośrodka, otrzymał pomoc w postaci: od 2013r. do nadal (tj. do dnia sporządzenia pisma) w formie zasiłku okresowego

w łącznej wysokości 1.509,42 zł (2013r. – 251,99 zł, 2014r. – 832,20 zł, 2015r. – 425,23 zł), w formie zasiłku celowego w łącznej wysokości 95 zł (2013r. – 50 zł, 2014r. – 15 zł oraz w 2015r. – 30 zł), świadczenia pieniężnego w formie zasiłku celowego na dofinansowanie do zakupu żywności w łącznej wysokości 900 zł (2014r. – 300 zł, 2015r. – 600 zł), w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w 2013r. w łącznej wysokości 130 zł, posiłków dla dzieci do VI/2015r., dodatku mieszkaniowego od IV/13 do XI/13 w wysokości 479,73 zł miesięcznie. T. P. pozostaje w związku konkubenckim, a z konkubinią ma dwoje dzieci. W trakcie okresu, kiedy pozostawał bez zatrudnienia, jedynym żywicielem czteroosobowej rodziny była konkubina T. P., lecz w pewnym momencie i ona straciła zatrudnienie i jedynym źródłem finansowania rodziny stała się pomoc uzyskiwana z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Warunkiem karalności niealimentacji nie jest samo niewykonywanie ciężącego na sprawcy obowiązku łożenia na utrzymanie dziecka, rodziców lub innej osoby najbliższej, lecz uporczywe uchylenie się od tego obowiązku. Przez "uporczywość" rozumie się zachowanie długotrwałe, powtarzalne, nacechowane złą wolą i nieustępliwością. W świetle ustalonej linii orzecznictwa uchylenie się od obowiązku łożenia na utrzymanie osoby uprawnionej do alimentacji zachodzi dopiero wtedy, gdy zobowiązany, mając obiektywną możliwość wykonania tego obowiązku, nie dopełnia go ze złej woli. Musi to więc być zachowanie umyślne, w którym wyraża się szczególne nastawienie psychiczne sprawcy (element subiektywny), a z drugiej strony - stan uchylenia się trwający przez określony dłuższy czas (element obiektywny). Ten negatywny stosunek sprawcy do ciężącego na nim obowiązku musi być wykazany stosownymi dowodami, przy czym nie są istotne motywy kształtujące takie nastawienie sprawcy. Jeśli zaś chodzi o obiektywny element uchylenia się, to przesłanką "trwałości" uchylenia się jest niepłacenie zasądzonych rat alimentacyjnych albo płacenie ich w wysokości znacznie niższej od należnej przez okres co najmniej 3 miesięcy. Określone w art. 209 § 1 przestępstwo niealimentacji jest przestępstwem materialnym. Warunkiem jego dokonania jest więc, aby uchylenie się od obowiązku alimentacyjnego spowodowało narażenie pokrzywdzonego na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. Chodzi tu o spowodowanie stanu bezpośredniego i konkretnego zagrożenia niemożnością zaspokojenia tych potrzeb, rozumianego jako skutek zachowania się sprawcy. Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego przez pojęcie podstawowych potrzeb życiowych rozumie się nie tylko potrzeby w zakresie minimum egzystencji (wyżywienie, odzież, potrzeby higieniczne), ale również potrzeby związane z uzyskaniem niezbędnego wykształcenia i korzystaniem z dóbr kulturalnych (uchwała SN z dnia 9 czerwca 1976 r., VI KZP 13/75 oraz wyrok z dnia 27 marca 1987 r., V KRN 54/87). Skoro istota przestępstwa uporczywego uchylenia się od obowiązku alimentacji polega na narażeniu (bezpośrednim, konkretnym) osoby uprawnionej na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, to nie usuwa skutku przestępstwa fakt, iż potrzeby te są zaspokajane przez inną osobę. Jedynie w sytuacji, gdy osoba uprawniona do świadczeń alimentacyjnych uzyskała majątek w pełni wystarczający na zaspokajanie jej potrzeb, odpada materialna podstawa bytu omawianego przestępstwa.

Jednym ze znamion przestępstwa uchylenia się od obowiązku alimentacyjnego jest uporczywość uchylenia się od obowiązku alimentacyjnego, a zatem wystąpienie po stronie sprawcy złej woli polegającej na umyślnym uchyleniu od tej powinności, mimo możliwości jej wykonywania. Tym samym, w wypadku zaistnienia obiektywnej niemożności łożenia na utrzymanie, z oczywistego powodu wyłączone będzie przypisanie sprawcy winy, stanowiącej konieczny warunek odpowiedzialności karnej. Do tego rodzaju okoliczności, które wyłączają umyślność w zakresie zaniechania wykonywania obowiązku alimentacyjnego, bez wątplenia należy pozbawienie zobowiązanego do alimentacji w tym okresie czasu możliwości zarobkowania lub innych źródeł majątkowych, z których możliwa była realizacji należności alimentacyjnych.

W ocenie Sądu, w toku czynności podjętych przez Prokuratora nie dopuszczono się żadnych błędów, konsekwencją których mogłoby być uchylenie zaskarżonego postanowienia. Zdaniem Sądu w prawidłowy sposób zostało przeprowadzone postępowanie dowodowe.

Podkreślić należy, iż okresowe nie wywiązywanie się w pełni z obowiązku alimentacji przez T. P. nie powoduje automatyzmu w przyjęciu, iż popełnione zostało przestępstwo niealimentacji. Dopiero całościowa ocena okoliczności towarzyszących wykonywania ciężącego obowiązku alimentacji, pozwala na określenie czy zostały wypełnione wszystkie znamiona przestępstwa stypizowanego w art. 209 § 1 k.k.

Mając na uwadze powyższe, nie znajdując podstaw do uchylenia zaskarżonego postanowienia i całkowicie podzielając pogląd Prokuratury, Sąd uznał, że zażalenie skarżącej nie zasługuje na uwzględnienie.

Dlatego też należało utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie.